

Norsk Tegnspråk Hjelpark – Nivå III

Avansert grammatikk, døvekultur og tolking — LK20

Avansert grammatikk

Komplekse setninger

- Flere underordnede ledd
- Kompleks rombruk
- Flere referenter samtidig
- Avanserte klassifikatorer
- Subtile non-manuelle markører

Kondisjonalsetninger

Struktur:

- HVIS-del først
- Hevede øyenbryn på hvis-del
- Så konsekvens-del
- Nøytrale øyenbryn på konsekvens

Eksempel:

øyenbryn opp

HVIS REGN
nøytralt

JEG HJEMME BLI

Relativesetninger

- Ikke direkte relativpronomen
- Bruker romlige referanser
- Non-manuelle markører
- Partisippilignende former

Eksempel:

MANN [etabler høyre] BOK LESE
MANN(høyre) SMART
(Mannen som leser boken er smart)

Avansert topikk-markering

- **Vanlig topikk:** øyenbryn opp
- **Kontrastiv topikk:** kropp til side
- **Ja/nei-topikk:** nikk/rist
- Kombinerer flere markeringer

Negasjon

- **Generell:** IKKE + hoderist
- **Aldri:** ALDRI
- **Ingen:** INGEN
- **Ingenting:** INGENTING
- Negasjon kan inkorporeres

Avanserte klassifikatorer

Typen klassifikatorer

Entitetsklassifikatorer:

- Representerer hele objekter
- Person: pekefinger opprett
- Kjøretøy: B-hånd flat
- Dyr: varierer etter type
- Fly: Y-hånd

Håndteringsklassifikatorer:

- Hvordan man holder/manipulerer
- Form viser objektets form
- Bevegelse viser handling
- Svært produktive

Deskriptive klassifikatorer:

- Beskriver form og overflate
- To hender: relativ posisjon
- Størrelse: skala
- Tekstur: munngestikk

Kompleks klassifikatorbruk

1. Etabler flere referenter
2. Bruk begge hender
3. Vise samtidig handling
4. Kompleks bevegelse i rom
5. Kombinere med non-manuelt

Eksempel:

BIL(høyre hånd) KJØRE
PERSON(venstre hånd) GÅ
BIL(B-hånd) KJØRE-FORBI
PERSON(1-hånd)

Døvekultur og historie

Døvesamfunnet

- Språklig og kulturelt fellesskap
- **“Døv” med stor D** = kulturell identitet
- Tegnspråk som førstespråk
- Egne tradisjoner og verdier
- Visuell orientering
- Sterk fellesskapsfølelse

Døveskolens historie i Norge

- **1825** – Første døveskole (Trondheim)
- **1848** – Kristiania døveskole
- **1880** – Milano-kongressen
- Oralisme dominerte 1880–1970
- **1970-årene** – Tegnspråk akseptert igjen
- **1997** – Rett til tegnspråkopplæring
- **2009** – NTS anerkjent i språkloven
- **2021** – Ny språklav styrker NTS

Kulturelle verdier

- **Visuell kommunikasjon** – alt må sees
- **Direkte øyekontakt** – obligatorisk
- **Kollektivism** – fellesskap viktig
- **Informasjonsdeling** – åpenhet
- **Historiefortelling** – bevare kultur
- **Humor på tegnspråk** – eget uttrykk

Døve organisasjoner

- **Norges Døveforbund (NDF)**
- World Federation of the Deaf
- Døves kulturdager
- Deaflympics (døve-OL)
- Lokale døveforeninger

Viktige milepæler

- **2009** – NTS anerkjent i språkloven
- **2021** – Ny språklav
- Tegnspråktolking som rett
- NTS i NRK og media
- Økende forskning på NTS
- Tegnspråk i utdanningssystemet

Tolking og kommunikasjon

Tegnspråktolk

- Profesjonell rolle
- Formidler mellom døve og hørende
- Nøytralitet viktig
- Fortrolighet og taushetsplikt
- 3-årig bachelor-utdanning

Tolkesituasjoner

- Skole og utdanning
- Helsetjenester
- Offentlige møter
- Arbeidslivet
- Kulturarrangementer

Kommunikasjonstips

Med tolk:

- Snakk/tegn til personen, ikke tolken
- La tolken sitte mellom
- Godt lys på tolken
- Tålmodighet med forsinkelse

Direkte kommunikasjon:

- Bruk NTS hvis du kan
- Skrivning som alternativ
- Kroppsspråk og gester
- Pek og vis
- Tegning/bilder

Tegnspråklingvistikk**Fonologi**

- Minimale par i tegnspråk
- Fonemer = håndform, plassering, etc.
- Sekvensielle og samtidige
- Assimilasjon og forenkling

Morfologi

- **Derivasjon:** nye tegn fra eksisterende
- **Inkorporering:** tall, pronomen
- **Reduplikasjon:** gjentakelse for betydning
- **Komposita:** sammensatte tegn

Syntaks

- Topikk-kommentar dominerende
- Ikke rigid ordstilling
- Romlig grammatikk
- Non-manuell morfesyntaks

Semantikk

- Ikonisitet vanlig

- Metafor og metonymi
- Polysemi (flertydighet)
- Kontekstavhengig betydning

Variasjon i NTS**Geografisk variasjon**

- Regionale forskjeller
- Ulike tegn for samme ord
- Påvirkning fra døveskoler
- Økende standardisering

Sosial variasjon

- Alder: eldre vs. yngre brukere
- Utdanning: påvirker ordforråd
- Bakgrunn: født döv vs. senere
- Kontakt med hørende samfunn

Register

- **Formelt:** offentlige situasjoner
- **Uformelt:** mellom venner
- **Akademisk:** utdanning, forskning
- Valg avhenger av situasjon

Sjekkliste eksamen Nivå III**Produksjon**

- ☐ Flytende og naturlig
- ☐ Komplekse klassifikatorer
- ☐ Avansert rombruk
- ☐ Subtile non-manuelle
- ☐ Variert språk
- ☐ Stilistisk bevissthet
- ☐ Kulturelt adekvat

Resepsjon

- ☐ Forstå komplekse tekster
- ☐ Tolke subtile nyanser
- ☐ Følge raskt tempo
- ☐ Forstå variasjon
- ☐ Kulturell forståelse

Kunnskap

- ☐ Døvehistorie
- ☐ Døvekultur
- ☐ Språkets status
- ☐ Lingvistisk forståelse
- ☐ Respekt for samfunnet